

Αθεΐα. Το καύχημα της εποχής μας

Του αιμνήστου Φωτίου Κόντογλου

Νυξ αφεγγής τοις απίστοις, Χριστέ, τοις δε πιστοίς φωτισμός.

Αθεΐα! Τίτλος μεγάλος και καύχημα για τον σημερινόν άνθρωπο. Όποιος τον αποχτήσει (και για να τον αποχτήσει, φτάνει να χειροτονηθεί μοναχός του άπιστος), γίνεται παρευθύς στα μάτια των άλλων σοφός, κι' ας είναι αμόρφωτος, σοβαρός, κι' ας είναι γελοίος, επίσημος κι' ας είναι αλογάριστος, υπεράξιος κι' ας είναι ανάξιος, επιστήμονας κι' ας είναι κουφιοκέφαλος.

Δεν μιλώ για τον άνθρωπο που έχει πόθο να πιστέψει, μα δεν μπορεί, με όλο που κατά βάθος πάντα η αιτία της απιστίας είναι η περηφάνεια, αυτή η οχιά, που κρύβεται τόσο επιτήδεια μέσα στον άνθρωπο, που δεν μπορεί να την καταλάβει. Όπως και νάναι, οι άνθρωποι που αγωνίζονται και πολεμάνε με τον άπιστο εαυτό τους, έχουνε όλη τη συμπόνησή μας. Γι' αυτούς παρακαλούμε, όσοι πιστεύουμε, να τους βοηθήσει ο Θεός να πιστέψουνε, όπως έκανε σε κείνον τον πατέρα που είχε άρρωστο το παιδί του, και παρεκάλεσε τον Χριστό να το γιατρέψει. Και Κείνος του είπε: «Αν μπορείς να πιστέψεις, όλα είναι δυνατά σε κείνον που πιστεύει». Και τότε ο πατέρας του παιδιού έκραξε με δάκρυα: «Πιστεύω, Κύριε. Βοήθει μου τη απιστία», δηλαδή «έχω πόθο να πιστέψω, κι' εσύ, Κύριε, δυνάμωσέ τον». Οι άπιστοι, για τους οποίους μιλούμε, δεν είναι τέτοιοι. Όχι μονάχα δεν κλάψανε ποτέ, για να ανοίξουνε με τον πόνο και με τη συντριβή την κλεισμένη πόρτα, την πόρτα της μετανοίας, όπως έκανε εκείνος ο δυστυχισμένος πατέρας που γράφει το Ευαγγέλιο, αλλά μήτε συγκινηθήκανε

ποτέ τους, μήτε αισθανθήκανε καμμιά πίκρα για την απιστία τους, μήτε νοιώσανε πως έχουνε γι' αυτό καμμιά ευθύνη, κανένα φταιξιμο. Όλο το φταιξιμο είναι του Θεού, που δεν φανερώνεται μπροστά τους να τους πει: «Ελάτε, ψηλαφήσετέ με, πιάστε με, μιλείστε μαζί μου όπως μιλάτε μεταξύ σας, αναλύσετέ με μέ τη χημεία σας, κομματιάστε με μέ το μαχαίρι της ανατομίας σας, ζυγίστε με, μετρείστε με, ικανοποιήσετε τις άπιστες αισθήσεις σας, χορτάσετε τ' αχόρταγο λογικό σας!».

Αυτοί οι αυτοτιτλοφορούμενοι άπιστοι, σε καιρό που επιδείχνουνε την εξυπνάδα τους, φουσκωμένοι από τον κούφιον αγέρα της περηφάνειας κι' από την πονηρή ευστροφία του μυαλού τους, δεν είναι σε θέση οι δύστυχοι, να νοιώσουνε πόσο ανόητοι και στενόψυχοι φαίνονται σε κείνους που πιστεύουνε. Γιατί, για να πιστέψουνε, ζητάνε κάποιες αποδείξεις που κάνουνε τον πιστό να τους ελεεινολογεί για την περιορισμένη αντίληψη που έχουνε για το πνεύμα και για τα πνευματικά ζητήματα. Ο πιστός ξέρει πολύ καλά ως που μπορούνε να φτάξουνε οι διαλογισμοί του άπιστου, γιατί, κι' αυτός, σαν άνθρωπος, τους έχει εκείνους τους λογισμούς, τους λογισμούς της σάρκας, τους λογισμούς τούτου του κόσμου. Ενώ ο άπιστος είναι ανύποπτος για όσα έχει μέσα του ο πιστός, και για ό,τι βρίσκεται παραπέρα από την πρακτική γνώση του, δηλαδή για τα μυστήρια που είναι κρυμμένα από τα μάτια του, και που γι' αυτό θαρρεί πως δεν υπάρχουνε. Κι' από την ανοησία του κορδώνεται, και μιλά με καταφρόνηση για κείνους που είναι σε θέση να νοιώσουνε τη βαθύτερη σύσταση του κόσμου, ενώ αυτός ο δυστυχής είναι τυφλός και κουφός, και θαρρεί πως τα' ακούει όλα και πως τα βλέπει όλα. Ο πιστός έχει πνευματικά μάτια και πνευματικά αυτιά, καθώς και κάποια «υπέρ αίσθησιν». Ο άπιστος πώς να πάρει είδηση από κείνον τον μυστικόν κόσμο μόνο με τα χονδροειδή μέσα που έχει, δηλαδή με τις σωματικές αισθήσεις; Πώς να πιάσει τα λεπτά κι' αλλόκοτα μηνύματα εκείνου του κόσμου, αφού ο δυστυχής δεν έχει τις κεραίες που χρειάζονται για να τα πιάσει;

Ο Απόστολος Παύλος γράφει στην Α' προς Κορινθίους επιστολή του, με τον τρόπο που γνωρίζει μονάχα αυτός, για το τι είναι σε θέση να νοιώσει ο πιστός, και τι μπορεί να νοιώσει ο άπιστος: Λαλούμε, λέγει, τη σοφία του Θεού που είναι μέσα σε μυστήριο, και που είναι κρυμμένη, τη σοφία που την προόρισε ο Θεός, πριν από τους αιώνες, για δόξα δική μας, και που δεν τη γνώρισε κανένας από τους άρχοντες τούτου του κόσμου (δηλ. τους σοφούς της κοσμικής σοφίας), και που ξεσκεπάζει

αυτά που, κατά τη Γραφή, δεν τα είδε μάτι, και που δεν τ' άκουσε αυτί, και που δεν ανεβήκανε στην καρδιά κανενός ανθρώπου, εκείνα που ετοίμασε ο Θεός για κείνους που τον αγαπούνε. Αλλά σε μας τα φανέρωσε ο Θεός με το Πνεύμα του το άγιο. Επειδή, το άγιο Πνεύμα όλα τα ερευνά, και τα βάθη του Θεού.

Γιατί, ποιος άνθρωπος γνωρίζει το μέσα του ανθρώπου, παρά μονάχα το πνεύμα του ανθρώπου που είναι μέσα στον άνθρωπο; Έτσι και τα μυστήρια του Θεού δεν τα γνωρίζει κανένας παρά μονάχα το Πνεύμα του Θεού. Κι' εμείς δεν επήραμε το πνεύμα του κόσμου (δηλ. τη φιλοσοφία και την κοσμική γνώση), αλλά το Πνεύμα του Θεού, για να γνωρίσουμε όσα χάρισε σε μας ο Θεός. Κι' αυτά (τα χαρίσματα) δεν τα εκφράζουμε με τα λόγια που διδάσκεται η ανθρώπινη σοφία, αλλά με λόγια που διδάσκει το άγιο Πνεύμα, μιλώντας σε πνευματικούς ανθρώπους με πνευματικόν τρόπο. Πλην, ο άνθρωπος που έχει την σαρκική γνώση (τον ορθολογισμό), δεν παραδέχεται όσα διδάσκει το Πνεύμα του Θεού, γιατί τα νομίζει για ανοησίες, και δεν είναι σε θέση να καταλάβει πως ανακρίνεται πνευματικά. Ο πνευματικός όμως άνθρωπος, ανακρίνει κάθε άνθρωπο, ενώ αυτός από κανέναν δεν ανακρίνεται».

Η απιστία υπήρχε πάντα. Μα σήμερα, με την αποτρόπαια ματαιοδοξία που μας τρώγει, την επιδείχνουμε σαν να μας δίνει τη μεγαλύτερη αξία. Όποιος έχει πίστη στον Θεό και στην αλήθεια που φανέρωσε, είναι καταφρονεμένος, σαν στενόμυαλος κι' ανόητος, και τραβά πάνω του όλα τα περιγελάσματα. Λογαριάζεται για "βλαμμένος" από τον πολύν κόσμο, μάλιστα από τον κόσμο που ξέρει να τα καταφέρνει στη ζωή, να «πετυχαίνει», να βγάζει λεφτά, να καλοπερνά, να μη δίνει πεντάρα για τίποτα, κατά το ρητό που λέγει: «Φάγωμεν και πίωμεν, αύριον γαρ αποθνήσκομεν». Για τούτο, χρειάζεται να έχει θάρρος και να περιφρονά την εκτίμηση του κόσμου και το υλικό συμφέρον του, όποιος λέγει πως έχει πίστη στον Θεό.

Ενώ εκείνον που καυχιέται πως δεν πιστεύει σε τίποτα, α') Τον έχει ο κόσμος σε μεγάλη υπόληψη και σεβασμό, μάλιστα όσο περισσότερο άπιστος λέγει πως είναι, τόσο περισσότερη είναι η εκτίμηση και ο σεβασμός που φανερώνει ο έξυπνος και σοβαρός κόσμος στο πρόσωπό του. Ο τέτοιος άνθρωπος είναι συνοφρυωμένος, με λίγα και βαρειά λόγια, αράθυμος κι' απότομος, «θετικός άνθρωπος», « γερό μυαλό». β') Όλα του έρχονται βολικά, και δεν σκοτίζεται, δεν στενοχωριέται για τίποτα. Δεν έχει ευθύνες και ζαλούρες: Εδώ κάτω, λέγει, είναι η Κόλαση

κι' ο Παράδεισος. Η ζωή είναι για να την απολαβαίνουν οι έξυπνοι. Οι κοιμισμένοι κι' οι αφιονισμένοι ας πεθάνουνε».

Εξ άλλου, δεν υπάρχει πιο εύκολο πράγμα από το να κάνεις τον άπιστο! Πατάς ένα μονάχα κουμπί, κι' όλα σου έρχονται βολικά. Ο διάβολος είπε στον Χριστό: Πέσε, προσκύνησέ με, και θα γίνουνε οι πέτρες ψωμιά, «οι λίθοι άρτοι».

Λέγει λοιπόν ο έξυπνος : «Να κάθεται, άνθρωπος με τετρακόσα μυαλά, να χάνεις τον καιρό σου με χαζομάρες, σαν τις γρηές, με θεούς, με κόλαση και με παράδεισο, με καντήλια, με θυμιατά, με δυσκοπότηρα, με παπάδες και με καλόγρηες! Και σε ποια εποχή; Στην εποχή μας, που η επιστήμη στέλνει ανθρώπους στους πλανήτες! Ακούς, φίλε μου, βλακεία που έχει αυτός ο κόσμος;».

Αυτά λένε για τους πιστούς οι έξυπνοι και οι τιμημένοι τούτου του κόσμου, και τους χειροκροτούνε οι πολλοί, που τους έχουνε για φρόνιμους σε όλα, επειδή δεν κυνηγάνε ίσκιους, αλλά έχουνε μυαλό γερό, και επιτυχαίνουνε σε ότι καταπιαστούνε.

Ναι! Επιτυχαίνουνε, γιατί, μ' έναν λόγο, η απιστία είναι «η πλατεία πύλη και ευρύχωρος οδός», που δεν πιστεύουνε πως είναι «η απάγουσα εις την απώλειαν», όπως είπε ο Χριστός, αλλά «εις την επί γης ευδαιμονίαν». Ενώ η πίστη είναι «η στενή πύλη και τεθλιμμένη οδός», που δεν πιστεύουνε πως είναι «η απάγουσα εις την ζωήν», αλλά «εις την επί γης δυστυχίαν και περιφρόνησιν». «Πολλοί εισίν οι εισερχόμενοι διά της πλατείας πύλης» κατά τον λόγο του Κυρίου, « και ολίγοι εισιν οι ευρίσκοντες την στενήν πύλην».

Όλοι οι άπιστοι λένε πως αν βλέπανε ένα θαύμα, θα πιστεύανε. Μα η πίστη δεν έρχεται με τη βία, αλλά με τη συγκατάθεση της ψυχής. Γι' αυτό σε όσους ζητάνε θαύμα για να πιστέψουνε, δεν δίνεται, κατά τον λόγο που είπε ο Χριστός στους Φαρισαίους: «Γενεά πονηρά και μοιχαλίσ σημείον επιζητεί και σημείον ου δοθήσεται αυτή».

Αλλά και θαύμα να δει ένας άπιστος, η υπερηφάνεια δεν τον αφήνει να πιστέψει, για να μη φανεί ευκολόπιστος και καταφρονηθεί.

Πριν καιρό έγραψα με συντομία πέντε- έξη άρθρα για τα θαύματα που γίνονται σ' ένα χωριό της Μυτιλήνης, με τον τίτλο «Φρικτά μυστήρια». Πολλοί αναγνώστες συγκινηθήκανε στο έπακρο, ιδίως οι ταπεινοί κι' αγράμματοι άνθρωποι, «τα μωρά του κόσμου και τα εξουθενημένα». Οι έξυπνοι όμως κι' οι τετραπέρατοι δεν δώσανε σημασία, και κάποιοι απ' αυτούς με περιγελάσανε και μου γράψανε πως λέγω ανοησίες.

Αλλά, «Θεός ου μυκτηρίζεται». Από τότε ως τα σήμερα τα θαύματα δεν πάψανε, κι ολοένα γίνονται πυκνότερα και τρομαχτικότερα. Οι άνθρωποι που τα βλέπουνε μου τα γράφουνε με όλα τα καθέκαστα, κι απ' αυτά κάνω ένα βιβλίο που θα είναι σαν πυρωμένο σίδηρο για τις άπιστες γλώσσες (Πρόκειται για το βιβλίο «Σημείον μέγα» που εξέδωσε ο « Αστήρ»). Αυτόν τον καιρόν γίνονται ανασκαφές, για να βρεθεί η αρχαία εκκλησία με τα λείψανα εκείνων που φανερώνονται ολοζώντανοι μπροστά στους απλούς ανθρώπους, στον ύπνο και στον ξύπνο τους, καθώς κι εικόνες και τα' άλλα κειμήλια. Θα είχανε βρεθεί όλα, και θα ξεσκεπαζότανε γρήγορα ολότελα αυτός ο φοβερός κρατήρας, που θα σάρω-νε τους άπιστους με την αγιασμένη λάβα του, αν υπήρχανε περισσότερα μέσα στα χέρια των φτωχών ανθρώπων που σκάβουνε με μια πίστη που είναι σαν φωτιά.

Μα, όπως και να είναι, με τη χάρη του Θεού «την τ' ασθενή θεραπεύουσαν και τα ελλείποντα αναπληρούσαν», θα βγάλουνε σε καλό τέλος το βλογημένο αυτό έργο, και θα θριαμβέψει η ακατάλυτη πίστη μας, και θα ακουστεί ως τα πέρατα του άπιστου κόσμου η βροντερή φωνή: «Τις Θεός μέγας ως ο Θεός ημών; Συ ει ο Θεός ο ποιών θαυμάσια μόνος!».

**Εκ του περιοδικού "Ορθόδοξος Φιλόθεος Μαρτυρία"
Εκδόσεις "Ορθόδοξος Κυψέλη"**